

ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

16 ліпеня 2008 г. № 405-3

Аб абароне правоў спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг
Прыняты Палатай прадстаўнікоў 27 чэрвеня 2008 года Адобраны Саветам
Рэспублікі 28 чэрвеня 2008 года

Змяненні і дапаўненні:

Кодэкс Рэспублікі Беларусь ад 28 жніўня 2012 г. № 428-3 (Нацыянальны
прававы Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 01.09.2012, 2/1980);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 18 снежня 2019 г. № 280-3 (Нацыянальны прававы
Інтэрнэт-партал Рэспублікі Беларусь, 28.12.2019, 2/2718) – новая рэдакцыя

ГЛАВА 1. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Асноўныя тэрміны і іх вызначэнні

1. Для мэт гэтага Закона выкарыстоўваюцца наступныя асноўныя тэрміны і іх
вызначэнні:

1.1. бяспека жыллёва-камунальнай паслугі - адсутнасць недапушчальнай рызыкі,
звязанай з магчымасцю прычынення шкоды жыццю, здароўю і (або) маёмасці
спажываўца гэтай жыллёва-камунальнай паслугі, а таксама навакольнаму
асяроддзю;

1.2. жыллёва-камунальныя паслугі – паслугі па падтрыманні і (або) аднаўленні
належага санітарнага і (або) тэхнічнага стану жылых дамоў, іншых капіталных
пабудов (будынкаў, збудаванняў), жылых і (або) нежылых, дапаможных
памяшканняў, па забеспячэнні іх добраўпарадкаванасці, спрыяльных і
бяспечных умоў для пражывання грамадзян, якія ўключаюць у сябе гарачае і
халоднае водазабеспячэнне, водаадвядзенне (каналізацыю), газа-, электра-,
цеплазабеспячэнне, забеспячэнне звадкаваным вуглевадародным газам ад
індывідуальных балонных або рэзервуарных устаноў, абыходжанне з
цвёрдымі камунальнымі адходамі, тэхнічнае абслугоўванне, тэхнічнае
абслугоўванне ліфта, бягучы рамонт, капіталны рамонт, санітарнае ўтрыманне
дапаможных памяшканняў жылога дома і іншыя жыллёва-камунальныя паслугі,
якія аказваюцца ў адпаведнасці з дагаворамі;

1.3. выканаўца - юрыдычная асоба або індывідуальны прадпрымальнік, якія
аказваюць спажываўцам жыллёва-камунальныя паслугі;

1.4. якасць жыллёва-камунальнай паслугі – сукупнасць уласцівасцей і
характарыстык жыллёва-камунальнай паслугі, якія адносяцца да яе здольнасці
задаволіць устаноўленыя і (або) меркаваныя патрэбнасці спажываўца
(функцыянальная прыдатнасць, надзейнасць, бяспека ўмоў пражывання і інш.);

1.5. недахоп жыллёва-камунальнай паслугі - неадпаведнасць жыллёва-камунальнай паслугі абавязковым для захавання тэхнічным нарматыўным прававым актам, якія ўстанаўліваюць патрабаванні да якасці такой паслугі, іншым актам заканадаўства, умовам дагавора;

1.6. спажывец – фізічная асоба, якая мае намер замовіць або замаўляе жыллёва-камунальныя паслугі або карыстаецца жыллёва-камунальнымі паслугамі выключна для асабістых, сямейных, хатніх і іншых патрэб, не звязаных з ажыццяўленнем прадпрымальніцкай дзейнасці;

1.7. упаўнаважаная асоба па кіраванні агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання (далей - упаўнаважаная асоба) - арганізацыя, якая назначаецца мясцовым выканаўчым і распарадчым органам у мэтах кіравання агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання, арганізацыі аказання асноўных і дадатковых жыллёва-камунальных паслуг на падставе дамовы на кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання, за выключэннем паслуг водазабеспячэння, водаадвядзення (каналізацыі), газа-, электразабеспячэння, а таксама для ажыццяўлення іншых функцый, вызначаных заканадаўствам.

2. Іншыя тэрміны, якія прымяняюцца ў гэтым Законе, выкарыстоўваюцца ў значэннях, вызначаных Жыллёвым кодэксам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 2. Правое рэгуляванне адносін у галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг

1. Адносіны ў галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг засноўваюцца на Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і рэгулююцца гэтым Законом і іншымі актамі заканадаўства.

2. Гэты Закон распаўсюджвае сваё дзеянне на адносіны паміж таварыствам уласнікаў або арганізацыяй забудоўшчыкаў (далей - арганізацыя ўласнікаў) і спажыўцамі ў выпадку, калі арганізацыя ўласнікаў арганізоўвае аказанне жыллёва-камунальных паслуг шляхам заключэння дагавораў з выканаўцамі.

3. Да адносін паміж выканаўцамі і спажыўцом, паміж упаўнаважанай асобай і спажыўцом, не ўрэгуляваным гэтым Законом, прымяняецца заканадаўства аб абароне правоў спажыўцоў.

4. Калі міжнародным дагаворам Рэспублікі Беларусь устаноўлены іншыя правілы, чым тыя, якія змяшчаюцца ў гэтым Законе, то прымяняюцца правілы міжнароднага дагавора.

Артыкул 3. Дзяржаўнае рэгуляванне і кіраванне ў галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг

1. Дзяржаўнае рэгуляванне і кіраванне ў галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг ажыццяўляюцца Прэзідэнтам Рэспублікі

Беларусь, Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, іншымі дзяржаўнымі органамі ў межах іх кампетэнцыі і ўключаюць у сябе:

1.1. вызначэнне і рэалізацыю дзяржаўнай палітыкі ў галіне абароны правоў спажывцоў жыллёва-камунальных паслуг;

1.2. устанаўленне і забеспячэнне захавання дзяржаўных мінімальных сацыяльных стандартаў у галіне жыллёва-камунальнага абслугоўвання, патрабаванняў заканадаўства адносна аб'ёмаў і якасці жыллёва-камунальных паслуг;

1.3. дзяржаўнае рэгуляванне тарыфаў на асобныя жыллёва-камунальныя паслугі;

1.4. садзейнічанне развіццю канкурэнцыі пры аказанні жыллёва-камунальных паслуг;

1.5. дзяржаўную падтрымку насельніцтва ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі пры аплаце жыллёва-камунальных паслуг;

1.6. вызначэнне парадку аказання жыллёва-камунальных паслуг;

1.7. іншыя меры, прадугледжаныя заканадаўчымі актамі.

2. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь у галіне абароны правоў спажывцоў жыллёва-камунальных паслуг:

2.1. вызначае адзіную дзяржаўную палітыку;

2.2. ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і іншымі заканадаўчымі актамі.

3. Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь у галіне абароны правоў спажывцоў жыллёва-камунальных паслуг:

3.1. вызначае пералік дадатковых жыллёва-камунальных паслуг;

3.2. устанаўлівае пералік работ па тэхнічным абслугоўванні запорна-перагаворных устройстваў жылога дома і перыядычнасць іх выканання;

3.3. вызначае крытэрыі якасці жыллёва-камунальных паслуг;

3.4. устанаўлівае асноўныя правы і абавязкі ўпаўнаважаных асоб, парадак фінансавання іх расходаў;

3.5. устанаўлівае тыпавыя формы дагавораў на аказанне жыллёва-камунальных паслуг, тыпавую форму дамовы на кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання;

3.6. устанаўлівае парадак разлікаў і ўнясення платы за жыллёва-камунальныя паслугі;

3.7. устанаўлівае парадак пераразліку платы за жыллёва-камунальныя паслугі ў выпадку іх неаказання або аказання з недахопамі, а таксама пераразліку платы за камунальныя паслугі за перыяд перапынкаў у іх аказанні;

3.8. устанаўлівае парадак прыпынення аказання камунальных паслуг спажыўцу, які мае без уважлівых прычын запазычанасць па іх аплаце і не пагасіў яе ва ўстаноўленыя тэрміны;

3.9. устанаўлівае парадак правядзення незалежнай праверкі (экспертызы) якасці жыллёва-камунальнай паслугі (факта неаказання жыллёва-камунальнай паслугі);

3.10. ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, гэтым Законам, іншымі законамі і актамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 4. Віды жыллёва-камунальных паслуг

1. Жыллёва-камунальныя паслугі падзяляюцца на асноўныя і дадатковыя жыллёва-камунальныя паслугі.

2. Да асноўных жыллёва-камунальных паслуг адносяцца:

2.1. гарачае і халоднае водазабеспячэнне, водаадвядзенне (каналізацыя), газа-, электра-, цеплазабеспячэнне, абыходжанне з цвёрдымі камунальнымі адходамі (далей – камунальныя паслугі);

2.2. тэхнічнае абслугоўванне;

2.3. санітарны ўтрыманне дапаможных памяшканняў жылога дома;

2.4. бягучы рамонт;

2.5. капітальны рамонт;

2.6. тэхнічнае абслугоўванне ліфта.

3. Дадатковыя жыллёва-камунальныя паслугі аказваюцца дадаткова да асноўных жыллёва-камунальных паслуг па жаданні спажыўца.

Артыкул 5. Удзельнікі адносін у галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг

Удзельнікамі адносін у галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг з'яўляюцца спажывец, упаўнаважаная асоба, арганізацыя ўласнікаў, выканаўца, грамадскія аб'яднанні спажыўцоў, дзяржаўныя органы і іншыя арганізацыі ў адпаведнасці з іх кампетэнцыяй.

ГЛАВА 2. ПРАВА СПАЖЫВАЛЬНІКАЎ ЖЫЛЛЁВА-КАМУНАЛЬНЫХ ПАСЛУГ

Артыкул 6. Правы спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг

1. Спажывец мае права на:

- 1.1. асвета ў галіне абароны правоў спажывцоў жыллёва-камунальных паслуг;
  - 1.2. інфармацыю аб выканаўцы, упаўнаважанай асобе, арганізацыі ўласнікаў і аказваемых і (або) арганізуемых імі жыллёва-камунальных паслугах;
  - 1.3. задавальненне патрэбнасцей у жыллёва-камунальных паслугах;
  - 1.4. выбар выканаўцы жыллёва-камунальных паслуг, якія аказваюцца на канкурэнтнай аснове, калі іншае не ўстаноўлена гэтым Законам і іншымі заканадаўчымі актамі;
  - 1.5. бяспека жыллёва-камунальных паслуг;
  - 1.6. належную якасць жыллёва-камунальных паслуг;
  - 1.7. пакрыццё страт, шкоды, прычыненай выканаўцам жыцця, здароўю і (або) маёмасці спажывца з прычыны неаказання жыллёва-камунальных паслуг або аказання іх з недахопамі, кампенсацыю маральнай шкоды;
  - 1.8. грамадскую і дзяржаўную, у тым ліку судовую, абарону сваіх правоў.
2. Спажывец мае іншыя правы, прадугледжаныя гэтым Законам і іншымі актамі заканадаўства.

Артыкул 7. Права спажывца на асвету ў галіне абароны правоў спажывцоў жыллёва-камунальных паслуг

Права спажывца на асвету ў галіне абароны правоў спажывцоў жыллёва-камунальных паслуг забяспечваецца праз інфармаванне дзяржаўнымі органамі, грамадскімі аб'яднаннямі спажывцоў, выканаўцамі, упаўнаважанымі асобамі, арганізацыямі ўласнікаў спажывца аб яго правах і неабходных дзеяннях па абароне гэтых правоў, у тым ліку праз прыцягненне сродкаў масавай інфармацыі. да прапаганды і сістэматычнага асвятлення пытанняў абароны правоў спажывцоў жыллёва-камунальных паслуг.

Артыкул 8. Права спажывца на інфармацыю аб выканаўцу, упаўнаважанай асобе, арганізацыі ўласнікаў і аказваемых і (або) арганізуемых імі жыллёва-камунальных паслугах

1. Спажывец мае права на своечасовае атрыманне ад выканаўцы, упаўнаважанай асобы, арганізацыі ўласнікаў неабходнай і дакладнай інфармацыі ў галіне абароны правоў спажывцоў жыллёва-камунальных паслуг.
2. Выканаўца, упаўнаважаная асоба абавязаны давесці да ведама спажывца інфармацыю аб:
  - 2.1. сваім найменні (імя), месцы знаходжання і рэжыме працы;

2.2. кіраўніку выканаўцы, упаўнаважанай асобы (імя, пасада, месца знаходжаньня, у тым ліку нумар пакоя (кабінета), нумар службовага тэлефона) - для юрыдычных асоб;

2.3. дзяржаўнай рэгістрацыі і найменні органа, які ажыццявіў дзяржаўную рэгістрацыю індывідуальнага прадпрымальніка, які з'яўляецца выканаўцам, - для індывідуальных прадпрымальнікаў;

2.4. структурных падраздзяленнях выканаўцы (для юрыдычных асоб), упаўнаважанай асобы і работніках выканаўцы, упаўнаважанай асобы (імя, пасада (прафесія), месца знаходжаньня, у тым ліку нумар пакоя (кабінета), нумар службовага тэлефона), адказных за заключэнне (змяненне, скасаванне) дагавораў, арганізацыю аказання жыллёва-камунальных паслуг (выкананне дагавораў), устараненне недахопаў такіх паслуг, а таксама аб рэжыме іх работы і часу прыёму грамадзян;

2.5. межах абслугоўваемай выканаўцам тэрыторыі ў выпадку ўстанаўлення такіх граніц;

2.6. пераліку аказваемых выканаўцам жыллёва-камунальных паслуг, тэрмінах (перыядычнасці) іх аказання;

2.7. спецыяльных дазволах (ліцэнзіях) на ажыццяўленне асобных відаў дзейнасці і іншых дозволах, калі неабходнасць іх атрымання прадугледжана заканадаўствам;

2.8. дакументах, якія прадстаўляюцца для заключэння (змянення, скасавання) дагавораў;

2.9. тарыфах на жыллёва-камунальныя паслугі, паслугу па кіраванні агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання, формах і парадку аплаты жыллёва-камунальных паслуг;

2.10. нормах (нарматывах) спажывання камунальных паслуг;

2.11. катэгорыях спажыўцоў, якія маюць права на льготы пры аплаце жыллёва-камунальных паслуг;

2.12. дакументах, неабходных для прадастаўлення безняўных жыллёвых субсідый у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі;

2.13. грашовых сродках, налічаных і атрыманых выканаўцамі паслуг па тэхнічным абслугоўванні, санітарным утрыманні дапаможных памяшканняў жылога дома, бягучым і капітальным рамонце, тэхнічным абслугоўванні ліфта, у тым ліку аб бюджэтных субсідыях на гэтыя мэты;

2.14. іншую інфармацыю ў адпаведнасці з жыллёвым заканадаўствам.

3. Інфармацыя, указаная ў падпунктах 2.1-2.13 пункта 2 гэтага артыкула, даводзіцца да ведама спажыўцоў шляхам размяшчэння на шыльдзе, інфармацыйных стэндах (табло) і іншых носьбітах, якія знаходзяцца ў дапаможных памяшканнях жылога дома, або іншым спосабам у даступным для

спажыўцоў месцы па месцы знаходжання выканаўцы, які з'яўляецца юрыдычнай асобай (за выключэннем выпадкаў, калі месцам знаходжання выканаўцы з'яўляецца жылое памяшканне), упаўнаважанай асобы, а таксама можа быць апублікавана (распаўсюджана) у сродках масавай інфармацыі, глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт, размешчана на інфармацыйных стэндах (табло) і іншых носьбітах у мясцовых выканаўчых і распарадчых органах.

4. Арганізацыя ўласнікаў даводзіць да ведама спажыўцоў шляхам размяшчэння на інфармацыйных стэндах (табло) і іншых носьбітах, якія знаходзяцца ў дапаможных памяшканнях жылога дома, і (або) на інфармацыйным сайце ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт або іншым спосабам у даступным для спажыўцоў месцы па месцы знаходжання арганізацыі ўласнікаў інфармацыю аб:

4.1. нормах (нарматывах) спажывання камунальных паслуг;

4.2. катэгорыях спажыўцоў, якія маюць права на льготы пры аплаце жыллёва-камунальных паслуг;

4.3. дакументах, неабходных для прадастаўлення безнаяўных жыллёвых субсідый у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі;

4.4. іншую інфармацыю ў адпаведнасці з жыллёвым заканадаўствам.

5. У паведамленнях аб памеры платы за жыллёва-камунальныя паслугі і платы за карыстанне жылым памяшканнем указваецца інфармацыя аб (аб):

5.1. пераліку аказаных жыллёва-камунальных паслуг;

5.2. аб'ёмах аказаных жыллёва-камунальных паслуг і кампенсаваных расходаў на электраэнергію, што спажываецца на асвятленне дапаможных памяшканняў і работу абсталявання ў шматкватэрных жылых дамах;

5.3. фактычным расходзе цеплавой энергіі, затрачанай на абагрэванне 1 квадратнага метра жылога дома;

5.4. тарыфах на жыллёва-камунальныя паслугі, паслугу па кіраванні агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання;

5.5. фактычных затратах па жылым доме.

6. Работнікі выканаўцы, упаўнаважанай асобы, арганізацыі ўласнікаў, выканаўца - індывідуальны прадпрымальнік павінны мець бэйдж з указаннем наймення (імя) выканаўцы, упаўнаважанай асобы, арганізацыі ўласнікаў, імя і пасады (прафесіі) работніка выканаўцы, упаўнаважанай асобы, арганізацыі ўласнікаў.

7. Выканаўца, упаўнаважаная асоба, арганізацыя ўласнікаў абавязаны не пазней чым за адзін дзень інфармаваць спажыўца аб неабходнасці прадастаўлення доступу ў жылое і (або) нежылое памяшканні (аднакватэрны жылы дом), на зямельныя ўчасткі для праверкі адпаведнасці жылога памяшкання, устаноўленым для пражывання санітарным і тэхнічным патрабаванням, выканання рамонтных работ у выпадку неабходнасці, зняцця паказанняў прыбораў індывідуальнага ўліку расхода вады, цеплавой і

электрычнай энергіі, газу, прыпынення аказання некаторых відаў камунальных паслуг у выпадку іх неаплаты, а таксама для правядзення аглядаў (далей у гэтым артыкуле – праверка, выкананне работ , правядзенне аглядаў).

Выключэнне складаюць выпадкі ліквідацыі наступстваў аварый, стыхійных бедстваў і іншых надзвычайных сітуацый.

8. Пры неабходнасці атрымання доступу ў жылое і (або) нежылое памяшканне (аднакватэрны жылы дом), на зямельныя ўчасткі для праверкі, выканання работ, правядзення аглядаў выканаўца, упаўнаважаная асоба, арганізацыя ўласнікаў абавязаны паведаміць спажыўцу:

8.1. дату і час праверкі, выканання работ, правядзення аглядаў;

8.2. імя і пасаду (прафесію) работніка выканаўцы, якому даручаны праверка, выкананне работ, правядзенне аглядаў, імя выканаўцы – індывідуальнага прадпрымальніка, які правярае, выконвае работы, праводзіць агляды;

8.3. імя і пасаду (прафесію) асобы, якая ажыццяўляе кантроль ад імя выканаўцы, упаўнаважанай асобы, арганізацыі ўласнікаў за ходам праверкі, выканання работ, правядзення аглядаў;

8.4. іншыя звесткі, якія маюць дачыненне да праверкі, выканання работ, правядзення аглядаў, па яго просьбе.

9. Пры наведванні спажыўца работнік выканаўцы, упаўнаважанай асобы, арганізацыі ўласнікаў абавязаны прад'явіць дакумент (пасведчанне), які пацвярджае яго права дзейнічаць ад імя выканаўцы, упаўнаважанай асобы, арганізацыі ўласнікаў. Выканаўца - індывідуальны прадпрымальнік пры наведванні спажыўца абавязаны прадставіць дакументы (дагавор, пашпарт), якія пацвярджаюць яго права на аказанне жыллёва-камунальных паслуг.

Артыкул 9. Права спажыўца на задавальненне патрэбнасцей у жыллёва-камунальных паслугах

1. Спажывец мае права на задавальненне запатрабаванняў у асноўных жыллёва-камунальных паслугах. Камунальныя паслугі аказваюцца спажыўцу ў аб'ёме не ніжэй за нормы (нарматывы) спажывання.

Нормы (нарматывы) спажывання камунальных паслуг устанаўліваюцца мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі.

2. Спажывец мае права адмовіцца ад атрымання асноўных жыллёва-камунальных паслуг у выпадках, прадугледжаных гэтым Законам і іншымі заканадаўчымі актамі.

3. Спажывец мае права адмовіцца ад атрымання дадатковых жыллёва-камунальных паслуг.

Артыкул 10. Перапынкі ў аказанні камунальных паслуг

1. Камунальныя паслугі аказваюцца выканаўцам спажыўцу пастаянна, за выключэннем перапынкаў, прадугледжаных пунктам 2 гэтага артыкула, а ў дачыненні да электразабеспячэння - за выключэннем перапынкаў, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

2. Перапынкі ў аказанні камунальных паслуг дапускаюцца ў сувязі з:

2.1. выкананнем выканаўцам планавых рамонтных і прафілактычных работ у адпаведнасці з графікамі (планамі), узгодненымі з мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, а таксама рамонтных і прафілактычных работ па заяўках спажыўцоў;

2.2. міжацяпляльным перыядам;

2.3. прыпыненнем аказання камунальных паслуг спажыўцу, які мае без уважлівых прычын запазычанасць па іх аплаце і не пагасіў яе ва ўстаноўленыя тэрміны;

2.4. прыпыненнем аказання камунальных паслуг па патрабаванні спажыўца, калі такое прыпыненне тэхнічна магчыма і не парушае правоў іншых спажыўцоў, на падставе актаў заканадаўства або дагавора на аказанне такіх паслуг;

2.5. аварыямі, стыхійнымі бедствамі і іншымі надзвычайнымі сітуацыямі і ліквідацыяй іх наступстваў;

2.6. выяўленнем фактаў і абставін, якія ствараюць пагрозу жыццю, здароўю і (або) маёмасці спажыўцоў, выкліканых эксплуатацыяй абсталявання;

2.7. крадзяжом, знішчэннем або пашкоджаннем сетак і абсталявання, якія робяць немагчымым аказанне камунальных паслуг або ствараюць пагрозу прычынення шкоды жыццю, здароўю і (або) маёмасці спажыўцоў.

3. У выпадку планаванага перапынку ў аказанні камунальнай паслугі выканаўца абавязаны паведаміць аб такім перапынку спажыўцу, упаўнаважанай асобе, арганізацыі ўласнікаў праз сродкі масавай інфармацыі або іншым спосабам не пазней як за тры дні да пачатку перапынку, за выключэннем перапынкаў, прадугледжаных падпунктамі 2.4-2.7 пункта 2 гэтага артыкула. У паведамленні ўказваюцца прычына і тэрмін перапынку ў аказанні камунальнай паслугі.

У выпадку планаванага перапынку ў аказанні камунальных паслуг гарачага водазабеспячэння і цеплазабеспячэння ўпаўнаважаная асоба, арганізацыя ўласнікаў абавязаны паведаміць аб такім перапынку спажыўцу ў парадку, прадугледжаным часткай першай гэтага пункта, не пазней чым за два дні да пачатку перапынку, за выключэннем перапынкаў, прадугледжаных падпунктамі 2.4-2.7 пункта 2 гэтага артыкула. У паведамленні ўказваюцца прычына і тэрмін перапынку ў аказанні адпаведнай камунальнай паслугі.

4. За перыяд перапынкаў у аказанні камунальных паслуг ажыццяўляецца пераразлік платы за камунальныя паслугі ў парадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 11. Выбар выканаўцы жыллёва-камунальных паслуг, якія аказваюцца на канкурэнтнай аснове

1. Жыллёва-камунальныя паслугі па тэхнічным абслугоўванні, бягучым рамонце, капітальным рамонце, санітарным утрыманні дапаможных памяшканняў жылога дома, тэхнічным абслугоўванні ліфта, абыходжанні з цвёрдымі камунальнымі адходамі і дадатковыя жыллёва-камунальныя паслугі аказваюцца на канкурэнтнай аснове.

2. Спажывец мае права на выбар выканаўцы жыллёва-камунальных паслуг, якія аказваюцца на канкурэнтнай аснове, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткамі другі трэцяй пункта 3 гэтага артыкула і іншымі заканадаўчымі актамі.

Выбар выканаўцы жыллёва-камунальных паслуг, якія аказваюцца на канкурэнтнай аснове, спажыўцамі, якія валодаюць аднакватэрным жылым домам на праве агульнай уласнасці, ажыццяўляецца па пагадненню паміж імі, а ў выпадку недасягнення згоды - у судовым парадку.

3. У выпадку, калі кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання ажыццяўляецца непасрэдна ўдзельнікамі сумеснага домаўладання, рашэнне аб выбары выканаўцы жыллёва-камунальных паслуг, якія аказваюцца на канкурэнтнай аснове, прымаецца на агульным сходзе ўдзельнікаў сумеснага домаўладання ў адпаведнасці з жыллёвым заканадаўствам.

У выпадку, калі кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання ажыццяўляецца арганізацыяй уласнікаў, рашэнне аб выбары выканаўцы жыллёва-камунальных паслуг, якія аказваюцца на канкурэнтнай аснове, у інтарэсах спажыўца можа прымацца арганізацыяй уласнікаў.

У выпадку, калі кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання ажыццяўляецца ўпаўнаважанай асобай, рашэнне аб выбары выканаўцы жыллёва-камунальных паслуг, якія аказваюцца на канкурэнтнай аснове, указаных удамовена кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання, у інтарэсах спажыўца прымаецца ўпаўнаважанай асобай.

У выпадках, прадугледжаных часткамі другі трэцяй гэтага пункта, выбар выканаўцы ажыццяўляецца па выніках правядзення конкурсу, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі. Конкурс праводзіцца ў парадку, які вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

4. Рашэнне аб выбары выканаўцы дадатковых жыллёва-камунальных паслуг, якія аказваюцца на канкурэнтнай аснове, можа прымацца ў адносінах да аднаго (некалькіх) пад'езда шматкватэрнага жылога дома.

Артыкул 12. Права спажыўца на бяспеку жыллёва-камунальных паслуг

1. Спажывец мае права на бяспеку жыллёва-камунальных паслуг, уключаючы забарону на прымяненне ў працэсе аказання такіх паслуг вырабаў (матэрыялаў) і тэхналогій, небяспечных для жыцця, здароўя і (або) маёмасці спажыўца, а таксама для навакольнага асяроддзя, з улікам як паўсядзённых, так і доўгатэрміновых інтарэсаў спажыўца.

2. Утойванне выканаўцам, упаўнаважанай асобай, арганізацыяй уласнікаў фактаў і абставін, якія ствараюць пагрозу жыццю, здароўю і (або) маёмасці спажыўца пры аказанні жыллёва-камунальных паслуг, забараняецца.

3. У выпадку выяўлення фактаў і абставін, якія ствараюць пагрозу жыццю, здароўю і (або) маёмасці спажыўца пры аказанні жыллёва-камунальных паслуг, выканаўца, упаўнаважаная асоба, арганізацыя ўласнікаў абавязаны неадкладна інфармаваць аб гэтым спажыўца і прыпыніць (забяспечыць прыпыненне) аказанне жыллёва-камунальных паслуг да іх ухілення.

Артыкул 13. Права спажыўца на належную якасць жыллёва-камунальных паслуг

1. Аказаныя жыллёва-камунальныя паслугі павінны быць належнай якасці.

2. Якасць жыллёва-камунальных паслуг павінна адпавядаць патрабаванням абавязковых для захавання тэхнічных нарматыўных прававых актаў, іншых актаў заканадаўства і ўмовам дамовы.

3. Аб'ёмы і якасць аказаных жыллёва-камунальных паслуг, якія аказваюцца на канкурэнтнай аснове, пацвярджаюцца мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі самастойна або праз упаўнаважаных асоб, арганізацыі ўласнікаў.

4. Выканаўца, упаўнаважаная асоба, арганізацыя ўласнікаў па патрабаванні спажыўца абавязаны забяспечыць яму магчымасць азнаямлення з абавязковымі для захавання тэхнічнымі нарматыўнымі прававымі актамі і іншымі актамі заканадаўства, якія рэгулююць аказанне жыллёва-камунальных паслуг, у тым ліку вызначальнымі крытэрыямі якасці жыллёва-камунальных паслуг.

ГЛАВА 3. АКАЗАННЕ ЖЫЛЛЁВА-КАМУНАЛЬНЫХ ПАСЛУГ

Артыкул 14. Правыя асновы аказання жыллёва-камунальных паслуг

1. Паслугі газа-, электразабеспячэння аказваюцца спажыўцам на падставе дагавораў, заключаных паміж спажыўцамі і выканаўцамі ў адпаведнасці з нормаў грамадзянскага заканадаўства аб дагаворы энергазабеспячэння.

Паслугі па капітальным рамонце шматкватэрнага жылога дома аказваюцца на падставе дамовына аказанне паслуг па капітальным рамонце шматкватэрнага жылога дома, заключанага ў парадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, на перыяд правядзення такога рамонту.

Калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі, паслугі па бягучым рамонце шматкватэрнага жылога дома, які фінансуецца за кошт сродкаў спажыўцоў, аказваюцца на падставе дамовына аказанне паслуг па бягучым рамонце жылога дома, заключанага ў парадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, на перыяд правядзення такога рамонту.

Жыллёва-камунальныя паслугі, якія не ўказаны ў частках першай–трэцяй гэтага пункта, могуць аказвацца спажыўцам на падставе дагавораў на аказанне жыллёва-камунальных паслуг, заключаных паміж спажыўцамі і выканаўцамі, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай пятай сапраўднага пункта.

Калі кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання ажыццяўляецца ўпаўнаважанай асобай, арганізацыяй уласнікаў, жыллёва-камунальныя паслугі па тэхнічным абслугоўванні, капітальным і бягучым рамонце жылога дома, санітарнаму зместу дапаможных памяшканняў жылога дома, тэхнічнаму абслугоўванню ліфта, цеплазабеспячэнню падставе дагавораў, заключаных названымі арганізацыямі ў інтарэсах спажыўца з выканаўцамі ў адпаведнасці з грамадзянскім заканадаўствам.

Дадатковыя жыллёва-камунальныя паслугі аказваюцца спажыўцам на падставе дамоваў, заключаных паміж спажыўцамі і выканаўцамі.

Аказанне жыллёва-камунальных паслуг спажыўцам можа быць прадугледжана як адным, так і некалькімі дамовамі.

2. Аказанне жыллёва-камунальных паслуг спажыўцам (за выключэннем паслуг водазабеспячэння, водаадвядзення (каналізацыі), газа-, электразабеспячэння) арганізуецца ўпаўнаважанай асобай з даты прыняцця мясцовым выканаўчым і распарадчым органам рашэння аб яго назначэнні.

3. Арганізацыі ўласнікаў арганізуюць аказанне і (або) аказваюць жыллёва-камунальныя паслугі ў адпаведнасці з іх статутамі, гэтым Законам і іншымі актамі заканадаўства.

Артыкул 15. Дагавор на аказанне жыллёва-камунальных паслуг

1. Па дагаворы на аказанне жыллёва-камунальных паслуг адзін бок (выканаўца) абавязуецца па заданні другога боку (спажыўца) аказаць паслугу, а спажывец абавязваецца аплаціць гэту паслугу.

2. У выпадку, калі спажыўцы валодаюць жылым і (або) нежылым памяшканнямі (аднакватэрным жылым домам) на праве агульнай уласнасці, дагавор на аказанне

жыллёва-камунальных паслуг заключаецца з усімі ўласнікамі або з адным з іх па пагадненні паміж імі.

3. Дагавор на аказанне асноўных жыллёва-камунальных паслуг, які заключаецца паміж спажыўцом і выканаўцам, які з'яўляецца камерцыйнай арганізацыяй, з'яўляецца публічным.

Выканаўца, які з'яўляецца камерцыйнай арганізацыяй, не мае права аддаваць перавагу адной асобе перад другой у адносінах да аказання асноўных жыллёва-камунальных паслуг, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам.

Адмова выканаўцы, які з'яўляецца камерцыйнай арганізацыяй, ад заключэння дагавора на аказанне асноўных жыллёва-камунальных паслуг у межах абслугоўваемай ім тэрыторыі ў выпадку ўстанаўлення такіх граніц не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў, калі аказанне асноўных жыллёва-камунальных паслуг немагчыма па тэхнічных прычынах.

Да немагчымасці аказання асноўных жыллёва-камунальных паслуг па тэхнічных прычынах не адносяцца прычыны, калі абсталяванне, сеткі, іншыя вузлы і механізмы, неабходныя для аказання асноўнай жыллёва-камунальнай паслугі, знаходзяцца ў няспраўным стане з прычыны неналежнага іх зместу выканаўцам.

4. Выканаўца, які з'яўляецца камерцыйнай арганізацыяй, пры наяўнасці тэхнічнай магчымасці аказання адпаведных камунальных паслуг абавязаны заключыць дагавор на аказанне камунальных паслуг адносна жылога памяшкання (аднакватэрнага жылога дома) спажыўца, размешчанага ў межах абслугоўваемай выканаўцам тэрыторыі, у аб'ёме не ніжэйшым за прадугледжаныя нормамі (нарматывамі) спажывання камунальных паслуг.

5. Калі выканаўца, для якога ў адпаведнасці з гэтым Законам заключэнне дагавора абавязковае, пры наяўнасці тэхнічнай магчымасці аказання асноўнай жыллёва-камунальнай паслугі ўхіляецца ад заключэння дагавора, спажывец мае права звярнуцца ў суд з патрабаваннем аб прымусе заключыць дагавор.

6. Істотнымі ўмовамі дамовы на аказанне жыллёва-камунальных паслуг з'яўляюцца:

6.1. найменне (імя) выканаўцы і імя спажыўца;

6.2. прадмет дагавора, пералік усіх аказваемых па дагаворы жыллёва-камунальных паслуг (асноўных і (або) дадатковых);

6.3. тарыф (тарыфы), кошт жыллёва-камунальных паслуг або ўказанне на парадак устанаўлення тарыфу (тарыфаў) і вызначэння кошту такіх паслуг, за выключэннем выпадку, калі тарыф (тарыфы) на жыллёва-камунальныя паслугі ўстаноўлены заканадаўствам;

6.4. парадак аплаты аказваемых жыллёва-камунальных паслуг;

6.5. правы і абавязкі бакоў;

- 6.6. адказнасць бакоў за невыкананне ўмоў дагавора, падставы для вызвалення ад адказнасці;
- 6.7. парадак вырашэння спрэчак;
- 6.8. тэрмін дзеяння дамовы;
- 6.9. умовы і парадак змянення, прадаўжэння і спынення дзеяння дагавора;
- 6.10. тэрмін, на працягу якога работнік выканаўцы, выканаўца - індывідуальны прадпрымальнік абавязаны прыбыць да спажыўца на падставе апавяшчэння спажыўца ў выпадку неаказання жыллёва-камунальных паслуг або аказання іх з недахопамі;
- 6.11. адрас месца знаходжання (месца жыхарства) выканаўцы і месца жыхарства спажыўца;
- 6.12. іншыя ўмовы, адносна якіх па заяве аднаго з бакоў павінна быць дасягнута пагадненне.
7. Выканаўца абавязаны падрыхтаваць і заключыць са спажыўцом дагавор на аказанне асноўных жыллёва-камунальных паслуг у адпаведнасці з гэтым Законам і іншымі актамі заканадаўства, за выключэннем выпадку, калі спажывец пісьмова адмовіўся ад заключэння такой дамовы і неаказанне адпаведных асноўных жыллёва-камунальных паслуг гэтаму спажыўцу тэхнічна магчыма.
- ☞Спажывец абавязаны заключыць дагавор на аказанне асноўных жыллёва-камунальных паслуг, падрыхтаваны і прадстаўлены выканаўцам у адпаведнасці з гэтым Законам і іншымі актамі заканадаўства, за выключэннем выпадку, калі спажывец пісьмова адмовіўся ад заключэння такой дамовы і неаказанне адпаведных асноўных жыллёва-камунальных паслуг гэтаму спажыўцу тэхнічна магчыма. .
8. Выканаўца па дагаворы на аказанне жыллёва-камунальных паслуг мае права:
- 8.1. патрабаваць ад спажыўца захавання заканадаўства і ўмоў дамовы на аказанне жыллёва-камунальных паслуг;
- 8.2. доступу ў жылыя і (або) нежылыя памяшканні (аднакватэрны жылы дом), на зямельныя ўчасткі ў выпадках і парадку, вызначаных заканадаўчымі актамі;
- 8.3. прыпыняць аказанне камунальных паслуг спажыўцу, які мае без уважлівых прычын запазычанасць па іх аплаце і не пагасіў яе ва ўстаноўленыя тэрміны, у парадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.
9. Выканаўца па дагаворы на аказанне жыллёва-камунальных паслуг абавязаны:
- 9.1. забяспечваць своєчасовае аказанне жыллёва-камунальных паслуг у поўным аб'ёме і належнай якасці;
- 9.2. разглядаць у парадку, вызначаным гэтым Законам, патрабаванні спажыўца ў сувязі з неаказаннем жыллёва-камунальных паслуг або аказаннем іх з недахопамі;

9.3. своєчасова за свой кошт выконваць работы па ўстараненню выяўленых недахопаў жыллёва-камунальных паслуг, якія ўзніклі па яго віне.

10. Выканаўца мае іншыя правы і нясе абавязкі, прадугледжаныя гэтым Законам, іншымі актамі заканадаўства і (або) дагаворам на аказанне жыллёва-камунальных паслуг.

11. Спажывец па дагаворы на аказанне жыллёва-камунальных паслуг мае права:

11.1. атрымліваць жыллёва-камунальныя паслугі належнай якасці, своєчасова і ў поўным аб'ёме;

11.2. патрабаваць ад выканаўцы захавання ўмоў дагавора на аказанне жыллёва-камунальных паслуг;

11.3. пераразліку платы за камунальныя паслугі за перыяд перапынкаў у іх аказанні.

12. Спажывец па дагаворы на аказанне жыллёва-камунальных паслуг абавязаны:

12.1. своєчасова прымаць меры па ўстараненню выяўленых непаладак, звязаных з атрыманнем жыллёва-камунальных паслуг, якія ўзніклі па яго віне;

12.2. забяспечваць цэласнасць і захаванасць прыбораў індывідуальнага ўліку ў жылым і (або) нежылым памяшканнях (аднакватэрным жылым доме), калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам;

12.3. аплачваць жыллёва-камунальныя паслугі ў тэрміны, устаноўленыя заканадаўствам і (або) дагаворам;

12.4. дапускаць у жылыя і (або) нежылыя памяшканні (аднакватэрны жылы дом), на зямельныя ўчасткі работнікаў выканаўцы, выканаўцы - індывідуальнага прадпрымальніка ў выпадках і парадку, вызначаных заканадаўчымі актамі;

12.5. выконваць патрабаванні заканадаўства, не дапускаць парушэння правоў і законных інтарэсаў іншых спажывцоў.

13. Спажывец мае іншыя правы і нясе абавязкі, прадугледжаныя гэтым Законам, іншымі актамі заканадаўства і (або) дагаворам на аказанне жыллёва-камунальных паслуг.

Артыкул 16. Дагавор на кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання

1. Падамовена кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання адзін бок (упаўнаважаная асоба) па даручэнні другога боку (спажывец) за плату абавязваецца арганізаваць аказанне асноўных і (або) дадатковых жыллёва-камунальных паслуг, за выключэннем паслуг водазабеспячэння, водаадвядзення (каналізацыі), газа- і электразабеспячэння, ажыццяўляць іншую дзейнасць, накіраваную на дасягненне мэт кіравання агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання.

2. Бакамі падамовена кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання выступаюць упаўнаважаная асоба і спажывец, які з'яўляецца ўласнікам жыллага і (або) нежыллага памяшканняў, або асоба, якой гэтым уласнікам або заканадаўствам прадастаўлена права на заключэнне дагавора на кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання.

У выпадку, калі спажывец валодаюць жылым і (або) нежылым памяшканнямі на праве агульнай уласнасці, дамована кіраванне агульным маёмасцю сумеснага домаўладання заключаецца з усімі ўласнікамі.

3. Упаўнаважаная асоба абавязана падрыхтаваць і заключыць са спажывцом дамована кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання ў адпаведнасці з гэтым Законам і іншымі актамі заканадаўства.

Спажывец абавязаны заключыць дамована кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання. Пры адмове ад заключэння дагавора ўпаўнаважаная асоба мае права заявіць у суд патрабаванне аб прымусе заключыць дагавор.

Адмова спажывца ад заключэння дагавора не вызваляе ад унясення платы за фактычна аказаную паслугу па кіраванні агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання, а таксама ад унясення платы за асноўныя жыллёва-камунальныя паслугі, аказанне якіх арганізавана ўпаўнаважанай асобай.

4. Істотнымі ўмовамі дамовы на кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання з'яўляюцца:

4.1. найменне ўпаўнаважанай асобы і імя спажывца;

4.2. прадмет дагавора;

4.3. пералік жыллёва-камунальных паслуг (асноўных і (або) дадатковых), аказанне якіх арганізуецца ўпаўнаважанай асобай;

4.4. тарыф на паслугу па кіраванні агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання;

4.5. правы і абавязкі бакоў;

4.6. адказнасць бакоў за невыкананне ўмоў дагавора, падставы для вызвалення ад адказнасці;

4.7. парадак вырашэння спрэчак;

4.8. умовы і парадак змянення і спынення дзеяння дагавора;

4.9. адрас месца знаходжання ўпаўнаважанай асобы і месца жыхарства спажывца;

4.10. іншыя ўмовы, адносна якіх па заяве аднаго з бакоў павінна быць дасягнута пагадненне.

5. Упаўнаважаная асоба падамовена кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання мае права:

5.1. звяртацца ў суд з іскам аб абароне правоў спажывца;

- 5.2. прадстаўляць у судзе правы і законныя інтарэсы спажыўца;
- 5.3. у выпадку несвоечасовага ўнясення спажыўцом платы за асноўныя жыллёва-камунальныя паслугі прымаць меры па яе спагнанні ў парадку, устаноўленым заканадаўствам.
6. Упаўнаважаная асоба падамовена кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання абавязана:
- 6.1. кіраваць агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання ў інтарэсах спажыўца;
- 6.2. ажыццяўляць выбар выканаўцаў жыллёва-камунальных паслуг, якія аказваюцца на канкурэнтнай аснове, заключаць з імі дагаворы (за выключэннем дагавораў на аказанне дадатковых жыллёва-камунальных паслуг);
- 6.3. правяраць аб'ёмы, якасць і перыядычнасць аказваемых жыллёва-камунальных паслуг, у тым ліку па вусным або пісьмовым звароце спажыўца;
- 6.4. забяспечваць разгляд патрабаванняў і прэтэнзій спажыўца ў сувязі з неаказаннем жыллёва-камунальных паслуг або аказаннем іх з недахопамі;
- 6.5. прадстаўляць інтарэсы спажыўца ў адносінах з выканаўцамі;
- 6.6. звяртацца ў інтарэсах спажыўца з прэтэнзіяй аб устараненні парушэння правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг да выканаўцы, з якім у яго заключана дамова ў адпаведнасці з грамадзянскім заканадаўствам;
- 6.7. прымаць меры па выяўленні прычын і ўстараненні наступстваў неаказання выканаўцамі жыллёва-камунальных паслуг або аказання іх з недахопамі.
7. Упаўнаважаная асоба мае іншыя правы і нясе абавязкі, прадугледжаныя гэтым Законом, іншымі актамі заканадаўства і (або) дамовайна кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання.
8. Спажывец падамовена кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання мае права:
- 8.1. патрабаваць ад упаўнаважанай асобы забеспячэння своечасовага аказання жыллёва-камунальных паслуг у поўным аб'ёме і належнай якасці;
- 8.2. атрымліваць ад упаўнаважанай асобы не пазней за пяць рабочых дзён з даты звароту інфармацыю аб пераліках, аб'ёмах і перыядычнасці аказаных выканаўцамі жыллёва-камунальных паслуг у адпаведнасці з дагаворамі, заключанымі ў інтарэсах спажыўца паміж упаўнаважанай асобай і выканаўцам;
- 8.3. правяраць аб'ёмы, якасць і перыядычнасць аказання паслуг, аказаных выканаўцам у адпаведнасці з дагаворам, заключаным ім з упаўнаважанай асобай у інтарэсах спажыўца;
- 8.4. патрабаваць ад упаўнаважанай асобы забеспячэння ўстаранення недахопаў аказаных выканаўцамі жыллёва-камунальных паслуг і правяраць паўнату і своечасовасць іх устаранення;

8.5. кантраляваць выкананне ўпаўнаважанай асобай абавязкаў, прадугледжаных дамовайна кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання.

9. Спажывец падомовена кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання абавязаны:

9.1. аплачваць аказаныя жыллёва-камунальныя паслугі, паслугу па кіраванні агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання ў поўным аб'ёме ва ўстаноўленыя заканадаўствам і дагаворам тэрміны;

9.2. своечасова прымаць меры па ўстараненню выяўленых непаладак, звязаных з атрыманням жыллёва-камунальных паслуг, якія ўзніклі па яго віне;

9.3. забяспечваць цэласнасць і захаванасць прыбораў індывідуальнага ўліку ў жылым і (або) нежылым памяшканнях, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўствам;

9.4. дапускаць у жылыя і (або) нежылыя памяшканні, на зямельныя ўчасткі работнікаў упаўнаважанай асобы ў выпадках і парадку, вызначаных заканадаўчымі актамі;

9.5. выконваць патрабаванні заканадаўства, не дапускаць парушэння правоў і законных інтарэсаў іншых спажывцоў.

10. Спажывец мае іншыя правы і нясе абавязкі, прадугледжаныя гэтым Законом, іншымі актамі заканадаўства і (або) дамовайна кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання.

11. Дагавор на кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання з'яўляецца бестэрміновым.

Артыкул 17. Змяненне і скасаванне дагавора на аказанне жыллёва-камунальных паслуг, дагавора на кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання

1. Змяненне і скасаванне дамовы на аказанне жыллёва-камунальных паслуг, дамовына кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з актамі заканадаўства.

2. Спажывцы маюць права ў аднабаковым парадку адмовіцца ад выканання дамовына кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання ў выпадках, калі імі прынята рашэнне:

2.1. аб стварэнні таварыства ўласнікаў;

2.2. аб кіраванні агульнай маёмасцю непасрэдна ўдзельнікамі сумеснага домаўладання;

2.3. аб узгадненні з мясцовым выканаўчым і распарадчым органам абранага на агульным сходзе ўдзельнікаў сумеснага домаўладання старшыні праўлення арганізацыі ўласнікаў.

3. Спажывец мае права ў любы час у аднабаковым парадку адмовіцца ад выканання дагавора на аказанне жыллёва-камунальных паслуг поўнасю або часткова, калі неаказанне жыллёва-камунальных паслуг гэтаму спажыўцу тэхнічна магчыма, папярэдне не менш як за месяц, а калі такі дагавор заключаны на тэрмін менш месяца - не менш чым за пяць дзён накіраваўшы выканаўцу адпаведнае пісьмовае папярэджанне.

У выпадку, калі спажыўцы валодаюць жылым і (або) нежылым памяшканнямі (аднакватэрным жылым домам) на праве агульнай уласнасці, адмова ад выканання дагавора на аказанне жыллёва-камунальных паслуг, прадугледжаных часткай першай гэтага пункта, магчымы са згоды ўсіх уласнікаў, а ў выпадку недасягнення згоды - у судовым парадку.

ГЛАВА 4. ПАРАДАК РАЗГЛЯДУ ПАТРАБАВАННЯЎ У ВОБЛАСЦІ ЖЫЛЛЁВА-КАМУНАЛЬНЫХ ПАСЛУГ. АДКАЗНАСЦЬ ЗА ПАРУШЭННЕ ПРАВОЎ СПАЖЫВАЛЬНІКАЎ ЖЫЛЛЁВА-КАМУНАЛЬНЫХ ПАСЛУГ

Артыкул 18. Парадак разгляду выканаўцам патрабаванняў спажыўца ў сувязі з неаказаннем жыллёва-камунальных паслуг або аказаннем іх з недахопамі

1. У выпадку неаказання жыллёва-камунальнай паслугі або аказання яе з недахопамі, калі дагавор на аказанне жыллёва-камунальнай паслугі заключаны паміж спажыўцом і выканаўцам, спажывец паведамляе аб гэтым выканаўцу або аварыйна-дыспетчарскую службу, указаную ў дагаворы або ўказаную выканаўцам спажыўцу іншым спосабам.

Адпаведнае апавяшчэнне можа быць зроблена спажыўцом шляхам накіравання прэтэнзіі ў пісьмовай, электроннай або вуснай форме, у тым ліку па тэлефоне, і падлягае абавязковай рэгістрацыі выканаўцам або аварыйна-дыспетчарскай службай. Работнік выканаўцы або аварыйна-дыспетчарскай службы, выканаўца - індывідуальны прадпрымальнік, якія прынялі прэтэнзію, абавязаны паведаміць спажыўцу звесткі аб асобе, якая прыняла прэтэнзію, і рэгістрацыйны нумар прэтэнзіі.

2. Работнік выканаўцы, выканаўца - індывідуальны прадпрымальнік павінны прыбыць да спажыўца на падставе паведамлення спажыўца не пазней за тэрмін, вызначаны дагаворам або заканадаўствам. У выпадку незабеспячэння спажыўцом доступу ў жылыя і (або) нежылыя памяшканні (аднакватэрны жылы дом), на зямельныя ўчасткі ў загадзя ўзгоднены час выканаўца не нясе адказнасці за парушэнне названага тэрміну.

3. Работнік выканаўцы, выканаўца - індывідуальны прадпрымальнік, якія прыбылі на падставе паведамлення спажыўца, устанаўліваюць факт наяўнасці (адсутнасці) і прычыны неаказання жыллёва-камунальнай паслугі або аказання

яе з недахопамі, складаюць прэтэнзійны акт у двух экзэмплярах і пры наяўнасці тэхнічнай магчымасці са згоды спажыўца неадкладна забяспечваюць аказанне жыллёва-камунальнай паслугі або ўстараненне яе недахопаў.

4. Прэтэнзійны акт падпісваецца работнікам выканаўцы, выканаўцам - індывідуальным прадпрымальнікам і спажыўцом. Спажывец мае права падпісаць прэтэнзійны акт з агаворкамі. У выпадку адмовы спажыўца ад падпісання прэтэнзійнага акта работнік выканаўцы, выканаўца - індывідуальны прадпрымальнік робяць аб гэтым запіс у дадзеным акце. Адзін экзэмпляр падпісанага прэтэнзійнага акта перадаецца спажыўцу.

5. На падставе прэтэнзійнага акта выканаўца задавальняе патрабаванні спажыўца або накіроўвае спажыўцу матываваную пісьмовую адмову ў задавальненні яго патрабаванняў.

У выпадку адмовы ў задавальненні патрабаванняў спажывец мае права за свой кошт арганізаваць правядзенне незалежнай праверкі (экспертызы) якасці жыллёва-камунальнай паслугі (факта неаказання жыллёва-камунальнай паслугі) у парадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь. Спажывец мае права аспрэчыць вынікі незалежнай праверкі (экспертызы) якасці жыллёва-камунальнай паслугі (факта неаказання жыллёва-камунальнай паслугі) у судовым парадку.

6. Недахопы, указаныя ў акце незалежнай праверкі (экспертызы) якасці жыллёва-камунальнай паслугі (факта неаказання жыллёва-камунальнай паслугі), падлягаюць устараненню выканаўцам у абавязковым парадку. Выканаўца мае права аспрэчыць вынікі незалежнай праверкі (экспертызы) у судовым парадку.

7. У выпадку пацвярджэння выканаўцам факта неаказання жыллёва-камунальнай паслугі або ўстанаўлення такога факта ў выніку незалежнай праверкі (экспертызы) або судавага разбору спажывец мае права патрабаваць аказання жыллёва-камунальнай паслугі і (або) пераразліку платы за жыллёва-камунальную паслугу.

У выпадку пацвярджэння выканаўцам факта аказання жыллёва-камунальнай паслугі з недахопамі або ўстанаўлення такога факта ў выніку незалежнай праверкі (экспертызы) або судавага разбору спажывец мае права патрабаваць пераразліку платы за жыллёва-камунальную паслугу, або бязвыплатнага ўстаранення недахопаў аказанай жыллёва-камун. магчыма, або паўторнага аказання жыллёва-камунальнай паслугі, калі гэта тэхнічна магчыма.

8. Недахопы аказанай жыллёва-камунальнай паслугі павінны быць ухілены выканаўцам у максімальна кароткі тэрмін, тэхналагічна неабходны для іх ухілення, але не які перавышае месяцы са дня прад'яўлення адпаведнага патрабавання, калі іншы тэрмін не ўсталяваны дамовай бакоў, за выключэннем выпадку, калі яны са згоды спажыўца былі ўхіленыя неадкладна.

Жыллёва-камунальная паслуга, не аказаная спажыўцу, павінна быць аказана ў першачарговым парадку ў тэрмін, устаноўлены заканадаўствам або выканаўцам,

а ў выпадку, калі гэты тэрмін не ўстаноўлены, - у тэрмін, прадугледжаны дагаворам, які быў выкананы неналежным чынам, за выключэннем выпадку, калі аказанне жыллёва-камунальнай паслугі было забяспечана неадкладна.

9. Пераразлік платы за жыллёва-камунальную паслугу ў выпадку яе неаказання або аказання з недахопамі ажыццяўляецца ўпарадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

10. Калі выканаўца адмовіў у задавальненні патрабаванняў спажыўца, звязаных з неаказаннем жыллёва-камунальнай паслугі або аказаннем яе з недахопамі, спажывец мае права, калі гэта тэхнічна магчыма, прыцягнуць да аказання жыллёва-камунальнай паслугі трэціх асоб або выканаць работы па ўстараненню выяўленых недахопаў жыллёва-камунальнай паслугі саматугам, пайнфармаваўшы аб гэтым выканаўца, і запатрабаваць ад выканаўца пакрыцця кошту выкананых прац і дадатковых выдаткаў.

Пад дадатковымі выдаткамі разумеюцца выдаткі спажыўца на прыцягненне іншага выканаўцы, якія ў выпадку аказання выканаўцам жыллёва-камунальнай паслугі належнай якасці не былі б неабходныя спажыўцу, у тым ліку на пагашэнне (вяртанне) крэдытаў (уключаючы працэнты па іх), фактычна зрасходаваных спажыўцом на аплату паслуг трэціх асоб, набыццё альтэрнатыўных крыніц энергіі, наём іншага жылога памяшкання на час аказання жыллёва-камунальнай паслугі або ўстаранення недахопаў жыллёва-камунальнай паслугі.

Артыкул 19. Парадак разгляду ўпаўнаважанай асобай, арганізацыяй уласнікаў патрабаванняў спажыўца ў сувязі з неаказаннем жыллёва-камунальных паслуг або аказаннем іх з недахопамі

1. У выпадку неаказання жыллёва-камунальнай паслугі або аказання яе з недахопамі, калі аказанне жыллёва-камунальных паслуг у інтарэсах спажыўца арганізуецца ўпаўнаважанай асобай на падставе дамовы на кіраванне агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання, арганізацыяй уласнікаў, спажывец паведамляе аб гэтым упаўнаважаную асобу або аварыйна-дыспетчарскую службу, указаную ў дагаворы або ўказаную ўпаўнаважанай асобай спажыўцу іншым спосабам, арганізацыю ўласнікаў.

Адпаведнае апавяшчэнне можа быць зроблена спажыўцом шляхам накіравання прэтэнзіі ў пісьмовай, электроннай або вуснай форме, у тым ліку па тэлефоне, і падлягае абавязковай рэгістрацыі ўпаўнаважанай асобай або аварыйна-дыспетчарскай службай, арганізацыяй уласнікаў.

2. Работнік упаўнаважанай асобы або аварыйна-дыспетчарскай службы, арганізацыі ўласнікаў, які прыняў прэтэнзію, абавязаны паведаміць спажыўцу звесткі аб асобе, якая прыняла прэтэнзію, і рэгістрацыйны нумар прэтэнзіі і перадаць прэтэнзію для разгляду выканаўцу, які аказвае жыллёва-камунальную паслугу.

Выканаўца абавязаны разгледзець прэтэнзію ў адпаведнасці з пунктамі 2-5 артыкула 18 гэтага Закона.

3. Пры атрыманні адмовы выканаўцы ў задавальненні патрабаванняў спажывец мае права звярнуцца да ўпаўнаважанай асобы, у арганізацыю ўласнікаў для правядзення незалежнай праверкі (экспертызы) якасці жыллёва-камунальнай паслугі (факта неаказання жыллёва-камунальнай паслугі) або арганізаваць яе правядзенне за свой кошт.

Незалежная праверка (экспертыза) якасці жыллёва-камунальнай паслугі (факта неаказання жыллёва-камунальнай паслугі) праводзіцца ў парадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

4. У выпадку, калі ў выніку незалежнай праверкі (экспертызы) якасці жыллёва-камунальнай паслугі (факта неаказання жыллёва-камунальнай паслугі) устаноўлена, што жыллёва-камунальная паслуга не аказана або аказана з недахопамі, то ўпаўнаважаная асоба, арганізацыя ўласнікаў у інтарэсах спажыўца на падставе акта незалежнай праверкі (экспертызы) якасці жыллёва-камунальнай паслугі (факта неаказання жыллёва-камунальнай паслугі) звяртаюцца з прэтэнзіяй аб устараненні парушэння правоў спажыўца да выканаўцы.

Недахопы, указаныя ў акце незалежнай праверкі (экспертызы) якасці жыллёва-камунальнай паслугі (факта неаказання жыллёва-камунальнай паслугі), падлягаюць устараненню выканаўцам у абавязковым парадку. Выканаўца мае права аспрэчыць вынікі незалежнай праверкі (экспертызы) у судовым парадку.

Упаўнаважаная асоба, арганізацыя ўласнікаў мае права, калі іншая не ўстаноўлена заканадаўствам або дагаворам, запатрабаваць ад выканаўцы:

аказання жыллёва-камунальнай паслугі, калі гэта тэхнічна магчыма;

бязвыплатнага ўхілення недахопаў у тэрміны, устаноўленыя заканадаўствам або дагаворам;

суразмернага змяншэння кошту аказаных жыллёва-камунальных паслуг.

5. Пры адмове ў задавальненні патрабаванняў, выкладзеных у прэтэнзіі аб устараненні парушэння правоў спажыўца, упаўнаважаная асоба, арганізацыя ўласнікаў у інтарэсах спажыўца звяртаюцца ў суд з іскам аб абароне правоў спажыўца.

Артыкул 20. Грамадзянска-прававая адказнасць за парушэнне правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг

1. У выпадку парушэння правоў спажыўца выканаўца пакрывае прычыненыя страты, шкоду і выплачвае няўстойку, прадугледжаную заканадаўствам аб абароне правоў спажыўцоў і (або) дагаворам, калі не дакажа, што парушэнне правоў спажыўца адбылося не па яго віне.

2. Кампенсацыя страт, шкоды, прычыненай спажыўцу па віне выканаўцы, праводзіцца выканаўцам у поўным аб'ёме, калі іншае не ўстаноўлена заканадаўчымі актамі.

3. У выпадку парушэння ўстаноўленых тэрмінаў аказання жыллёва-камунальнай паслугі выканаўца нясе адказнасць перад спажыўцом у адпаведнасці з заканадаўствам аб абароне правоў спажыўцоў.

4. Выканаўца абавязаны кампенсаваць страты, шкоду, прычыненую ім жыццю, здароўю і (або) маёмасці спажыўца з прычыны неаказання жыллёва-камунальнай паслугі або аказання яе з недахопамі, у тым ліку з прычыны прымянення ў працэсе аказання жыллёва-камунальнай паслугі вырабаў (матэрыялаў) і тэхналогій, небяспечных для жыцця, здароўя і (або) маёмасці спажыўца, а таксама для навакольнага асяроддзя.

5. Спажывец мае права патрабаваць ад выканаўцы кампенсацыі маральнай шкоды, прычыненай парушэннем яе правоў, незалежна ад маёмаснай шкоды, якая падлягае кампенсацыі. Памер кампенсацыі маральнай шкоды вызначаецца судом.

ГЛАВА 5. ДЗЯРЖАЎНАЯ АБОРОНА ПРАВОЎ СПАЖЫВАЛЬНІКАЎ ЖЫЛЛЁВА-КАМУНАЛЬНЫХ ПАСЛУГ

Артыкул 21. Дзяржаўныя органы, якія ажыццяўляюць абарону правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг

Дзяржаўная абарона правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг ажыццяўляецца Міністэрствам жыллёва-камунальнай гаспадаркі, Міністэрствам антыманапольнага рэгулявання і гандлю, Міністэрствам энергетыкі, мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі і іншымі дзяржаўнымі органамі ў адпаведнасці з іх паўнамоцтвамі, прадугледжанымі заканадаўствам.

Артыкул 22. Паўнамоцтвы Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі ў галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг

1. Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі ў межах сваёй кампетэнцыі рэалізуе дзяржаўную палітыку ў галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг шляхам:

1.1. разгляду зваротаў спажыўцоў у адпаведнасці з заканадаўствам аб зваротах грамадзян і юрыдычных асоб з прыцягненнем пры неабходнасці Міністэрства энергетыкі, іншых дзяржаўных органаў, арганізацый;

1.2. накіравання прапаноў у адпаведныя дзяржаўныя органы аб прыцягненні выканаўцаў, упаўнаважаных асоб, арганізацый уласнікаў, якія парушылі правы спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг, да адказнасці ў адпаведнасці з заканадаўствам;

1.3. ажыццяўлення іншых паўнамоцтваў, прадугледжаных заканадаўствам.

2. Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі ажыццяўляе каардынацыю дзейнасці рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання, мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў у галіне абароны правоў спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг.

Артыкул 23. Паўнамоцтвы Міністэрства антыманапольнага рэгулявання і гандлю ў галіне абароны правоў спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг

1. Міністэрства антыманапольнага рэгулявання і гандлю ў межах сваёй кампетэнцыі рэалізуе дзяржаўную палітыку ў галіне абароны правоў спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг шляхам:

1.1. разгляду зваротаў спажываўцоў у адпаведнасці з заканадаўствам аб зваротах грамадзян і юрыдычных асоб з прыцягненнем пры неабходнасці Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі, Міністэрства энергетыкі, іншых дзяржаўных органаў, арганізацый;

1.2. ажыццяўлення кантролю за выкананнем заканадаўства ў галіне абароны правоў спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг;

1.3. накіравання прапаноў у адпаведныя дзяржаўныя органы аб прыцягненні выканаўцаў, упаўнаважаных асоб, арганізацый уласнікаў, якія парушылі правы спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг, да адказнасці ў адпаведнасці з заканадаўствам, аб прызнанні страціўшымі сілу або аб змяненні прынятых (выдадзеных) імі нарматыўных прававых актаў, якія супярэчаць заканадаўству абароне правоў спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг;

1.4. ажыццяўлення іншых паўнамоцтваў, прадугледжаных заканадаўствам.

2. Рашэнні аб абароне правоў спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг, прынятыя Міністэрствам антыманапольнага рэгулявання і гандлю ў межах сваёй кампетэнцыі, з'яўляюцца абавязковымі для ўсіх дзяржаўных органаў, фізічных і юрыдычных асоб.

Артыкул 24. Паўнамоцтвы Міністэрства энергетыкі ў галіне абароны правоў спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг

Міністэрства энергетыкі ў межах сваёй кампетэнцыі рэалізуе дзяржаўную палітыку ў галіне абароны правоў спажываўцоў жыллёва-камунальных паслуг шляхам:

разгляду зваротаў спажыўцоў у адпаведнасці з заканадаўствам аб зваротах грамадзян і юрыдычных асоб з прыцягненнем пры неабходнасці Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі, іншых дзяржаўных органаў, арганізацый;

накіравання прапаноў у адпаведныя дзяржаўныя органы аб прыцягненні выканаўцаў, упаўнаважаных асоб, арганізацый уласнікаў, якія парушылі правы спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг, да адказнасці ў адпаведнасці з заканадаўствам;

ажыццяўлення іншых паўнамоцтваў, прадугледжаных заканадаўствам.

Артыкул 25. Паўнамоцтвы мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў у галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг

Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы ў межах сваёй кампетэнцыі:

інфармуюць спажыўцоў аб дзяржаўнай палітыцы, якая праводзіцца ў галіне жыллёва-камунальнай гаспадаркі;

даводзяць да ведама спажыўцоў, якія пражываюць на адпаведнай тэрыторыі, інфармацыю аб найменні (імя) і месцы знаходжання ўсіх выканаўцаў, якія аказваюць жыллёва-камунальныя паслугі на дадзенай тэрыторыі, а таксама ўпаўнаважаных асоб, якія аказваюць паслугу па кіраванні агульнай маёмасцю сумеснага домаўладання, пераліку аказваемых імі жыллёва-камунальных паслуг шляхам размяшчэння такой інфармацыі на інфармацыйных сайтах раённага, гарадскога выканаўчых камітэтаў, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт;

да 1 лютага бягучага года публікуюць у сродках масавай інфармацыі і размяшчаюць на інфармацыйных сайтах раённага, гарадскога выканаўчых камітэтаў, мясцовай адміністрацыі раёна ў горадзе ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт спісы шматкватэрных жылых дамоў, якія падлягаюць капітальнаму рамонту або рэканструкцыі, на бягучы год з указаннем тэрмінаў пачатку і заканчэння выканання работ, перспектыўныя (на пяць гадоў) праграмы;

ажыццяўляюць кантроль у галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг, а таксама ў рамках кантролю за выкананнем жыллёвага заканадаўства - кантроль за аказаннем жыллёва-камунальных паслуг;

разглядаюць звароты спажыўцоў у адпаведнасці з заканадаўствам аб зваротах грамадзян і юрыдычных асоб, у тым ліку звароты, якія падлягаюць разгляду з выездам на месца, без выкарыстання паўнамоцтваў, прадастаўленых кантралюючым (наглядным) органам для праверак;

пры выяўленні жыллёва-камунальных паслуг, аказаных з недахопамі і (або) небяспечных для жыцця, здароўя і (або) маёмасці спажыўца, а таксама для навакольнага асяроддзя, прымаюць меры ў мэтах абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг, прадугледжаныя заканадаўствам;

звяртаюцца ў суд з іскам аб абароне правоў спажыўца ў выпадку парушэння правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг;

ажыццяўляюць іншыя паўнамоцтвы ў галіне абароны правоў спажыўцоў жыллёва-камунальных паслуг, прадугледжаныя заканадаўствам.

ГЛАВА 6. ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 26. Пераходныя палажэнні

1. Да прывядзення заканадаўства ў адпаведнасць з гэтым Законом нарматыўныя прававыя акты прымяняюцца ў той частцы, у якой яны не супярэчаць гэтаму Закону, калі іншае не ўстаноўлена. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь.

2. Гэты Закон прымяняецца да праваадносін, якія ўзнікнуць пасля ўступлення яго ў сілу. Па праваадносінах, якія ўзніклі да ўступлення гэтага Закона ў сілу, ён прымяняецца да тых правоў і абавязкаў, якія ўзнікнуць пасля ўступлення яго ў сілу.

3. Дагаворы на аказанне жыллёва-камунальных паслуг, заключаныя да ўступлення ў сілу гэтага Закона, не падлягаюць прывядзенню ў адпаведнасць з яго патрабаваннямі і дзейнічаюць на працягу ўказанага ў іх тэрміну, за выключэннем выпадку, калі рашэнне аб скасаванні дагавора на аказанне жыллёва-камунальных паслуг прынята ў адпаведнасці з гэтым Законом, іншымі заканадаўчымі актамі або дагаворам.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь